

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V ČESKÉM TĚŠÍNĚ PO TRANSFORMACI

Jana Galášová

Kulturní povědomí obyvatel města Českého Těšína je široké a je pěstováno veřejnými kulturními institucemi, spolky či sdruženími. Všechna tato uskupení podporují dialog mezi českou a polskou kulturou, některá z nich jsou vytvářena přímo polskou národnostní menšinou. Těšínské divadlo, Muzeum Těšínska, městská knihovna a městské kulturní středisko jsou kulturní instituce s regionální či místní působností. Těšínské divadlo je vyjímečné působením svých dvou profesionálních scén – české a polské, z nichž polská je jediným profesionálním divadlem mimo území Polské republiky. Městské kulturní středisko se podílí na organizování akcí, jež přesahují rámec města i regionu. Je to např. Svátek tří bratří – lidové slavnosti, které pořádají Úřady měst Cieszyna a Českého Těšína, Divadelní festival Na hranici, který je přehlídkou českých, polských a slovenských divadelních souborů. Pravidelný Těšínský jazzový podzim má mnoho let zvučný ohlas v okruhu jazzmanů a příznivců jazzu. Celou oblast Těšínského Slezska mapuje svým odborným výzkumem a sbírkovými fondy Muzeum Těšínska.

Městská knihovna si udržuje významné postavení ve městě. V loňském roce oslavila 50. výročí svého založení, i když historie veřejného knihovnictví na Těšínsku je mnohem delší. Sídlí v přízemí budovy Těšínského divadla a kromě této ústřední knihovny má další tři pobočky s celotýdenním provozem ve vnitřním městě a čtyři v integrovaných obcích s půjčovní dobou jedenkrát v týdnu. Posledně jmenované čtyři knihovny jsou součástí střediskového systému, který vznikl před 30 léty a sdružoval postupně různý počet veřejných knihoven přilehlých obcí. Formou cirkulace knihovnických fondů je tento systém využíván dodnes. V současné době registruje městská knihovna 4.500 čtenářů, vypůjčí ročně 180.000 knihovnických jednotek při návštěvnosti 42.000 uživatelů.

Městská knihovna byla od svého založení až do roku 1980 řízena místní správou. Od r. 1981 přešla pod řízení Okresní knihovnou v Karvině a od r. 1996 se v důsledku delimitace opět vrátila pod správu města. Ráda konstatují, že se Městský úřad v Českém Těšíně, který je zřizovatelem městské knihovny jako samostatné příspěvkové organizace, zachoval velmi vstřícně.

S pochopením převzal MěK a přes velké finanční potřeby města přidělil finanční dotaci, která bez výhrady napomůže rozvinout činnost této organizace. Mohu říci, že městská knihovna vidí přechod pod správu města velmi optimisticky.

Díky městskému úřadu se podařilo v loňském roce zřídit krásnou a moderní pobočku, která je umístěna v nové základní škole v městské části Svibice. Klidné a kultivované prostředí knihovny, která snese i zahraniční srovnání, poskytuje svým uživatelům zázemí pro využití volného času a rozvoj kulturních a čtenářských aktivit.

Dnešní městská knihovna je odborným knihovnických pracovištěm, které se zabývá zpřístupňováním všech druhů vědomostí a informací svým uživatelům. Vytváří obyvatelům města podmínky pro celoživotní vzdělávání a poskytuje podporu všem stupňům školního vzdělávání. Různorodostí svých vlastních fondů, jejich důsledným strukturováním, využitím MVS a možnostmi okamžitého zprostředkování fondů odborné muzejní knihovny Silesia v Českém Těšíně nabízí uživatelům kvalitní služby při zajištění požadované literatury nevyjímaje odborné historické informace z oblasti Těšínského Slezska.

Velkou pozornost věnuje knihovna rozvoji čtenářských návyků u dětí, podporuje jejich fantazii a kreativitu nejen pomocí akcí, které pro ně pořádá, ale i důslednou akviziční prací v oblasti naučné literatury pro mládež.

Vzhledem k národnostnímu složení obyvatel města se knihovna zabývá nejen českou, ale i polskou knižní kulturou. Dokumentuje to činnost polského oddělení, které zpřístupňuje fondy v polském jazyce, jež tvoří čtvrtinu celkového knižního fondu a pořádá akce pro čtenáře tohoto oddělení. Oboustranné kontakty mezi českotěšínskou knihovnou a Bibliotekou Miejskou v Cieszynie dávají možnost vzájemného setkávání knihovníků i uživatelů obou knihoven na jedné či druhé straně Olše. Městská knihovna v Českém Těšíně mapuje literární dění a pořádá každoročně literární večery s autory polské regionální literatury.

Knihovna se zabývá nejen podporou racionálního myšlení, ale i rozvojem uměleckého a estetického citění. Na tuto oblast se specializuje oddělení hudby a umění, které pracuje s audiovizuálními médii a uměnovědnou literaturou. Udržuje kontakty s regionálními výtvarníky a umělci, pracuje s dětmi a mládeží, které učí vnímat nejen hudbu, ale i jiné druhy umění, prezentuje ve svém oddělení práce mladých výtvarníků.

Městská knihovna chápe jako významné své poslání v kulturně osvětové oblasti. Každoročně uspořádá na dvě stě kulturních akcí pro všechny věkové skupiny obyvatel. Kromě besed pro školní mládež se uskutečňují akce pro různé zájmové skupiny. Tak např. dětská autorská soutěž „Literární šuplíček“, jejíž třetí ročník letos proběhl, stejně jako autorská soutěž „Hledáme

mladé autory aneb Nepište do šuplíku“, která již 14 let vyhledává mladé autory ve věku do 30 let, vytváří ve městě zázemí pro mladé začínající autory. Hodnotné jsou každoroční soutěže znalostí, kterých se zúčastňují děti do 15 let. Rovněž výtvarné soutěže zaznamenávají každoročně značnou účast.

Našími čtenáři vyhledávaná jsou již tradiční setkání se spisovateli a ilustrátory. V posledních dvou letech navštívila knihovnu např. Eva Kantůrková, Michal Viewegh, Lenka Lanczová, Jolanta Lysková, Markéta Zinnerová. Za velmi významné se dá považovat Mezinárodní setkání spisovatelů '94 v Českém Těšíně, jehož pořadatelem byla Obec spisovatelů v Praze za organizační podpory Městské knihovny v Českém Těšíně.

V rámci osvětové činnosti pořádá městská knihovna řadu akcí pro dospělé. Mohu jmenovat např. nový přednáškový cyklus pod názvem Akademie třetího věku, který je určen především starším občanům – seniorům. Název „Hleďte kvality života“ napovídá obsahu prvního ročníku a navazuje na přednáškovou činnost v uplynulých letech. Spolupráce s lékaři a psychology, kteří jsou lektory tohoto cyklu, se promítá také do oblasti práce s mládeží. Prostřednictvím schránek důvěry v jednotlivých knihovnách odpovídají na jejich nesčetné dopisy.

Již několik let se městská knihovna zabývá budováním automatizovaného informačního systému. Domnívá se, že informační funkce veřejné knihovny nabývá na významu stejně jako její funkce vzdělávací či osvětová. Tato potřeba se výrazně projevila se změnou společenských podmínek u nás, kdy vznikla poptávka po informacích o nově vznikajících firmách a službách v republice a zvláště v regionu, množily se požadavky na informace z legislativní oblasti, začaly se objevovat širocespektrální požadavky na ekonomické informace a vyvstala potřeba vytvořit souborný katalog fondů veřejných knihoven v regionu. Na základě této zkušenosti byla v Regionální knihovně Karviná za účasti odborníků z kooperujících knihoven karvinského regionu vypracována koncepce na vytvoření Integrovaného informačního systému, který je tvořen dvěma subsystémy. První je zaměřen na vytvoření informačního zázemí pro podporu drobného a středního podnikání a druhý na automatizované zpracování knihovních fondů, vytvoření souborného katalogu všech kooperujících knihoven a následnou automatizací výpůjčního procesu ve vybraných knihovnách.

Informační systém dnes zahrnuje řadu vlastních i externích databází. Praxe potvrzuje, že maximum informací nabízí Regionální katalog podnikatelů, který zachycuje strukturu trhu služeb, zahrnuje informace o jednotlivých firmách. Databáze je průběžně doplňována pracovníky knihovny a jejími prameny jsou propagační letáky, tisk, ústní informace, případně osobní návštěvy dostupných firem. Regionální katalog podnikatelů doplňuje externí databáze, která podává podobné výstupy na bázi republikové.

Jednou z nejméně používaných je databáze Rešerše, která zahrnuje excerpta z odborných časopisů, denního tisku a regionálních periodik. Rovněž orientaci v právních předpisech a jízdních řádech řeší samostatné databáze. Dalším krokem v rozvoji tohoto subsystému je zřízení regionální kanceláře NIS v Regionální knihovně Karviná, jejíž pracovníci zajišťují přístup do centrálních databází Národního informačního střediska v Praze.

Druhý subsystém zajišťuje produkt firmy LUMARE – program SMART-LIB. V současné době se městská knihovna zabývá retrokonverzí knihovních fondů a zápisem nových přírůstků. V nejbližším období se připravuje ke zpřístupnění on-line katalogů v půjčovnách, zahájení automatizovaného výpůjčního procesu a uvažuje o zřízení veřejně přístupné stanice INTERNET.

Za léta činnosti se kolem městské knihovny vytvořil okruh přátel, kteří jí projevují svou přízeň. Každoročně na osmdesát fyzických či právnických osob věnuje městské knihovně finanční částku na nákup knih a časopisů či jiným způsobem podpoří akce, které knihovna pořádá. Věřím, že za podpory zřizovatele Městského úřadu v Českém Těšíně, svých partnerů i veřejnosti vstoupí knihovna úspěšně do další etapy své existence, aby nadále zůstala otevřeným prostředkovatelem vědomostí všem, kdož o ně projeví zájem.